تاریخده رمضانلر

اسکی رمضان عادتلری

ایمپراطورلق دورنده رمضان تبریکاتی ناصل یاپیلیردی، الک پارلاق رمضان صفالری کیمک زماننده ایدی؟

محرری: احمد رفیق

عثمانلی ایمپراطورلرینک قانوننامه‌لرنده رمضان تبریکنه مخصوص مراسم تمامیله تثبیت ایدلمه‌مشدی. فقط رابع دورینه عائد بر منشآت کتابنده بو مراسمدن بحث ایدیلیرکن دینیورکه:

« ایشته شمدی قاعده بودرکه ذکر واشارت اولنمشدر. لکن اکا کیم بو قاعده‌یی تبدیل و تغییر ایلیه »

فقط بو مراسم، اوجاق خلقنه مخصوصدر. او زمانلر اوجاق خلقنک « رمضان مبارکلرینه » وزرا عظامه کیتمه‌لری اصول ایدی. وزیراعظم یکیچری آغاسنه شو امری ویردی: « یارین اوجاق آغالری کیسون ایله. دیوان اسبابلریله قپویه کلسونلر. »

اوجاق آغالری، دوه‌جی آغالری، بابا باشیلر، بولوک باشی آغالری، چاوشلر ومحضرلر دیوان اثوابی کیرلر، حاضر اولورلردی. صدراعظمه صیرا ایله کیده‌جک اوجاق خلقی شونلردی: قول کتخدالری، بابا باشیلر، دوه‌جی آغالر، باش چاوش، اوجاق امامی، دورت خاصکی آغالر، طورنه‌جی، صکسونجی، زغرجی باشی ایله دورت صولاق باشی، قول کتخداسی، استانبول آغاسی، آناطولو وروم ایلی آغالری ومدوره کاتبی، یکیچری کاتبی، سکبان باشی، بابا بولوک باشیلر.

قاعده مراسم شو صورتله تعریف ایدیلیور:

«ایش بولوک‌باشی آغانک صاغ وصولنده ایکیشی بلوکباشی اتکلری طوتارلر و کوچک چاوش واورته چاوش قرشی دوگلرله آغانک اوکنده یورورلر واورته چاوش آغانک صدقه‌کاری دکنکین کتوروب وصدادلو آغا حضرتلری سلیمی ایله دورت توقنجیلر قرشی دوگلرله ایکیسی صاغنده وایکیسی صولنده یورورلر. و باش محضر واورته محضر آغانک پشنده توقنجیلر اوکنده یورورلر. بو منوال مشروح اوزره وزیر اعظم حضرتلرینک سراینه واردقلرنده، محضرآغاسی وطورنه‌جی آغایه قوشو قاوق، اتکنه کیروب سرایه واردقلرنده چاوش آتلردن اینوب ... دکروز تیب اولندیغی اوزره چاوش ال اوپرلر. بر آز اوطوردقدن صوکرا، صاحب صدر ایله چیقارلر. یالکز یکیچری آغاسیله قول کتخداسی، باش چاوش وکتخدا بری صدر اعظمک یاننده قالیرلر، کیزلی بونی سویله‌یلر ... وزیراعظمه آکلاتیرلر. صوکرا یکیچری آغاسی صدراعظمک الینی اوپوب متشاوری چیقارلر.

یکیچری آغاسی، متشاوری چیقنجه آتنه بنر، بولوکباشیلر اوکنده یایا یورورلر.

وزیراعظم تبریک ایدلدکدن صوکرا مفتی صاحب سلطنت ایکنجی، اوچنجی، دردنجی، بشنجی وزیره کیدرلر، تبریک وظیفه‌سنی ایفا ایدرلر.

بوتون مراسم بیتنجه، (سلیمانیه) یه، آغا قپیسنه دونرلر. سلیمانیه جامعنک کوشه‌سنده کتخدا بری آتندن اینر، یکیچری آغاسینک صاغ اتکنه کیرر، باش بولوکباشی ده صول اتکنه کیرر، قپی‌یه قدر بویله کیدرلر. قپیدن کیرنجه، سائر آغالر صف تشکیل ایدرک طورورلر. قول کتخداسیله باش چاوش آتلرندن اینرلر، آغانک قولتوغنه کیروب آتندن ایندیررلر. یکیچری آغاسی اطرافه سلام ویره‌ره اوطه‌سنه کیرر. قول کتخداسیله باش چاوش ده چاوو کیررلر، آغانک یاننده براز اوطوررلر، بعده الینی اوپرک متشاوری چیقارلر.

★★

رمضان صفالری الک زیاده احمد ثالث زماننده پارلاق اولوردی. مثلا جامعلره ماهیه قورمق بو دورده باشلامشدی. قسطنطنیه کیجه‌لری مناره‌لری دونالتمق عادتی اوچنجی مراد زمانندن قالمدر. بو دوری ادراک ایدن سلانیکی مصطفی افندی دیورکه:

«۹۹۶ ربیع‌الاولنده شو اشارپادشاه طالبانه تذکرهٔ شریف چیقوب اول ایلهمیز اشبو کیجه‌سی سرورکائنات علیه الصلوة والسلام حضرتلرینک دنیایه کلوب عرصهٔ جهانی نوران قیلدیغی شبدرکه تعظیم واحترام ایتمک واجبدر. مولودلر اوقنوب ات کنهکار یاتوب یاقیلوب شفاعت طلبیله صلوة وسلامه وتسبیح وتهلیله اشتغال کوسترسونلر وشهر دخی ... رغائب کیجه‌سی وشمعنده برات کیجه‌سی مناره‌لره قنادیل صیانیهٔ عالم منور اولوق عادت اولسون دیو فرمان اولندی» (ص ۲۳۸)

اوچنجی مرادک بو صورتله فرمان ایتمه‌سی غریبدر. عثمانلی سلاله‌سی ایچنده اونک قدر کناهکار کلمشدی. همان هرکون « ارباب لهو وطرب واصحاب لهو وشب » آراسته کچیررلردی. «دوش روزکه یوسق اوزره کذار ایدردی». بعد اداء صلوة العصر دوکله قانون دارالسعاده‌لرینه کیدردی و هزار حمد و سپاس خالق بچون ایدردیکه بوکوزنز دخی یوپاجه ایمدی دیردی وزندوستلقده بر مرتبه ایدیکه حرم محترملرنده داخل فراش خاصهٔ شهریاری اولان ... کاه فرقدن ناقص کاه زیاده ایدی. »(بجوی، جلد ۲ ص ۱). زماننده جاریه بیاسه‌سی اودرجه تنزل ایتدیکه، « ایکیوز آلتونلق جاریه اون دوردیک آلتونه صاتیلور اولدی. اما کثرت جماع سبب ... اولوب افنادوجود شرعلرینه باعث اولدی. » فی‌الحقیقه، اوچنجی مرادک کندی قادینلر آراسنده ذوق وطرب صفا سوردیکی، حتی (پادشاهیمی) هوالی آلان شیخ شجاع ایله پادشاهک حمایه‌سی سایه‌سنده اسکدار طلرنده « بکار صفالندن کام الله مشغول » اولدوغی حالده، خلقی « یاتوب یاقیلوب شفاعت طلبیله صلوة وسلامه وتسبیح وتهلیله» دعوت ایتمه‌سی شایان حیرتدی. مع‌ماقیه خلقک ده تهلیل وتسبیحدن باشقه برشیله مشغول اولدوغی یوقدی.

احمد ثالث زماننده جامعلرده براز صفا سورمه‌یه باشلادی. لاله ... چراغلرله تنویر ایدلدکدن صوکرا، جامعلرده ماهیه‌لرک چوغالتیلماسی، دورک ذوق وصفا اسبابنده اتحاد قدرینی ایچون برتقیمه حد اولونامیلیردی. ابراهیم پاشانک ذوق سلیمی بو خصیصه‌ده میدان ویرمه‌دی.

پاشانک ایی بر طبیعتی واردی: کندی ذوق ایتدیکی کبی، خلقی ده ذوقندن محروم ایتمک ایسته‌مزدی. ندیم، ابراهیم پاشانک بو طبیعتی پک کوزل تصویر ایلمشدی:

زمان عهدکده خوش‌دمه‌دوزمین لطفکله خرمدر
صاتوزار مجلس جدر کوزلر هر کلستانی
اهالی عز ودولتده رعایا امن وراحتده
هنر ارباب وقتنده جهان یکباره توزانی

او تاریخه قدر (۱۱۳۵) رمضانده ماهیه قوران جامعلر معدوددی: سلیمانیه، سلطان احمد، یکی‌جامع، اسکدارده کتوش سلطانک جامعی. فقط استانبولک ذوق وسروره تشنه خلقی ایچون بو قدر ضیا کافی دکلدی. رمضان کلدیمی، قندیللر حسرتی، جوجوقلر ذوقلری تطمین ایچون ماهیه‌لر سیرینه قوشارلاردی.

ابراهیم پاشا « شان واشمال وانزله ملحق اولان رجالتشمولی» ایتملری روا کورمه‌دی، آیاصوفیا، فاتح، بایزید، سلطان سلیم، شهزاده، ایوب، اسکدارده مهرماه سلطان جامعلرنده‌ده ماهیه قورولماسی تأمین ایتدی. احمد ثالث، بویله بر فرمان ویرمک ذاتاً حاضردی. امر ایدلدی: « جوامع مذکورنک حوالیی انوار قنادیل نورفشان ایله لیلهٔ قدردن نشان » قیلندی، دوام ایدلدیکه مقداری فوق‌العاده آرتدی. حتی « وجه کسمزک مقادی افزون اقت سنت سنیهٔ تراویحه مداومتلرینه بعث وجوامع مذکوره‌ده مراتب آماددن بیرون جماعت مسلمین تجمعی حادث اولدی ». بو حادثه، خلقک عبادتنده بیله حسن وشور ایدمیجک بر ضیا آرادیغنی اثبات ایتدی.

او سنه‌نک رمضاننده، شیخ‌الاسلام اسماعیل افندی، اوغلو اسحق افندی‌یی استانبول قاضیسی یاپدیردی. فی‌الحقیقه، اسحق افندی شعر وانشاده مقتدردی. ابوالیث سمرقندینک (بوستان العارفین)نی (بهشت‌نامه) عنوانیله ترجمه ایلمشدی. شعرلری اولدقجه فصیحدی:

خیده قامت ماهی هلال ظن ایتمه
فروغ مهر رخ یاره احترام ایلر

کبی کوزل پارچه‌لری احتوا ایدن غزللری ولطرلیواردی. اسحاق افندینک سالنده تذکره صاحبی‌میلا ساده سالم افندی ایدی. سالم افندی، تذکره‌سنی حرلقدن بر سنه اول (۱۱۳٤) یازمشدی. حتی تذکره‌سنده اسحاق افندیدن بحث ایدرکن دیورکه:

« بو مجلهٔ جلیلهٔ سرقلی آنای تحریرمزده اول رتبهٔ رفیعه طراز انجمن فضلاء کرام ایدیلر.» کندیسنه تذکره‌نی یازدیرلدقده، ابراهیم پاشا ایدی، سالم افندی، تذکره‌سنک باشنده، احمد ثالثه وزیری حقنده مبحثلر دولوسی غزللر، قصیده‌لر، مدحیه‌لر، عقل وخیاله کلیه‌مک توصیفلرله نفس توکتدکدن صوکرا، خاتمه‌سنده:

حقه حمد اولسون لیامده بنام
تذکره‌م امریکه اولدی تمام

دیمشدی.

ابراهیم پاشا، سالم افندی‌نک فضل و عرفانندن دولایی ذاتاً تقدیر ایدردی. حتی کندیسی، استانبول قاضیلغنده مدتدن یدی آی‌ده فضله بولندیرمشدی. فقط اونه، شیخ‌الاسلام زاده اسحق افندی‌یی ده تلطیف ایتمک ایسته‌مش، سالم افندی‌یی « غرهٔ شهر رمضان المبارکده منشأ حکومتدن عزل ایله قرین آسایش وآرام » ایلمشدی.

بو رمضان، ابراهیم پاشانک الک کیفلی رمضانیدی. اوسنه رمضان، بهار صوکلرینه تصادف ایتمشدی. حتی « لاله‌لرک تماشاسی شوکتلو خنکاره لایق » اولدوغی سیراده، فاطمه سلطان « شدت صبوب روزکار وکثرت کوهر بازی ابر و بهار سببیله قیزاموقه طوتولمش، خسته‌لقی ... زاویه‌لرنده اجرای آیین طریقت خواجکانه مشغول اولان مشایخ وفقرایه » متوالی صدقه‌لر ویرمک صورتیله کوج بلا دفع ایدیله‌بیلمشدی. سلطانک خسته‌لقی سببیله تأخیر اولونان چراغان صفاسی‌ده شعبانک اون یدنجی کیجه‌سی پارلاق بر صورتده ترتیب ایدلمشدی.

فاطمه سلطان قیزاموق چیقاردیرکن، احمد ثالث دل کیردی. ابراهیم پاشایه، خسته‌لقک شدتلی بر زماننده شو خط همایونی کوندرمشدی:

« بنم وزیرم. قیزمک بریردن بریره حرکت ایلمه‌سی نه ایچوندر. بوندن اشتاش بودرکه قزامق شورد طفره دوکیوب ایچلرنده قلش. یاخود ایچلرنده قزامق اضطرابی وار. حکیملر بلک کرکلردر. بوله خسته‌لکلرده حرکت نه ایچوندر بلورلر. جاهکز بر اولوب برقاچ قلتق غدا حرفه اولورسه اولسون ومناسبه شی استعمال ایتدرمکه‌سی ایلمه‌سز. امیر قادین برچوق بوله خسته‌لک کورمشدر. بلکه بر علاج بیلورلر. کتوروب کوستره‌سن. ایوا یتردوب کوندرمک اوزره‌ایم. حرکتلری اضطرابلرندن اولدوغنه اشتباه یوقدر. حکیملردن سوال وجوابی کلک. »

احمد رفیق

دیون عمومیه‌یه یکی قادروسی تبلیغ ایدلدی

اسکی بودجه ۱.۷۱۳.۰۰۰ لیرا ایدی، یکیسی ۸۲۰.۰۰۰ لیرادر. دیزه‌مبعوثی اکرم بکک مهم بیاناتی...

دیون عمومیه ادارهٔ مرکزیه بودجه‌سنک بیوک ملت مجلسنجه قبول اولنان شکلی قومیسرلک واسطه‌سیله مجلس اداره ریاستنه تبلیغ ایدلمشدر. مجلس اداره، یاپیلن بودجه موجبنجه تنظیمی اقتضا ایدن یکی مأمورین قادروسنک احضارینی شعبات مدیرلکلرینه حواله ایتمشدر. دیون بالعموم شعبات مرکزیه رؤساسی طوپلانه‌رق بو خصوصده مداولهٔ افکار ایلمشلردر.

دیون، تنقیحاتک هانکی قاملره عائد اولدیغی آکلامق اوزره دیون عمومیه‌ده بعض مقاماته مراجعت ایدن بر محررمزه اعظمی مشکلات ایقاع ایلمشدر. فقط، دیون عمومیه اداره‌سندن ذاتاً (توحید افکار)ه تسهیلات بکلمه‌دن محررمز بو خصوصده بعض معلومات استحصال ایده‌بیلمشدر.

یکی بودجه دیون عمومیه‌نک (۱,۷۰۰,۰۰۰) لیرالق اصل بودجه‌سنه نسبتله (۸۸۰) بیک لیرا نقصانیله یالکز (۸۲۰) بیک لیرادن عبارتدر. مجلس وحکومت بو بودجه موجبنجه الغاسی اقتضا ایدن مأمورت ومقاملری کوسترمه‌مش بونلرک تعیینی کاملاً اداره‌یه ترک ایتمشدر. مجلس وحکومت اداره‌دن یالکز تخصیص ایدیلان پاره ایله تدویر امور ایدلمه‌سنی ایسته‌مشدر. آلدیغمز موثوق معلوماته کوره، یکی بودجه ایله استانبول ملحقاتی اداره‌لری ایله مرکز اداره‌ده‌کی قومیسر قلمی مالیه وکالتی امرینه تودیع ایدلمشدر. بو صورتله ادارهٔ مرکزیه‌دن مالیه وکالتنه کچن پاره‌نک مقداری اوچ یوز بیک لیرادر.

دیون عمومیه قومیسرلرینک معاشی ماهیه بیک بش یوز لیرا کبی عظیم بر مقداردن یوز اللی لیرایه تنزیل ایدلمشدر.

دائنلر وکیللرینک حکمداره غیظلرینه مجلس معاشاته ایلیشیلمه‌مشدر. بونلر کالسابق ماهیه بیک بشیوز لیرا اولارق ابقا اولونمشدر. بالطبع دیکر صورتله آلدقلری پاره‌لرده جابا.

اکرم بک نه دیور؟

(طنین) رفیقمز، مجلس‌ده‌کی تنقیدات مناسبتیله دیزه‌مبعوثی اکرم بکک دائنلر وکیلی قومیسرک وظائفی بر بوته قاریشدیرمش اولدیغنی یازیوردی. اخیراً انقره‌دن شهرمزه کلن اکرم بک رفیقمزک بو فقره‌سنی کورمش و محررمزه آتیده‌کی ایضاحاتی ویرمشدر:

« — بومسئله‌یی ایضاح ایتمک لازمدر. علی‌العموم قومیسرلک وظیفه‌سی تفتیش ومراقبه‌در. کوردیکی نقصانلری اخطار ایدر و مرجعنه یعنی حکومته بیلدیرر. دیون عمومیه قومیسرلرینک وظیفه‌سی بر آز دها شمولیدر. مجلس اداره‌ده، بالذات حاضر بولونور، مذاکراتده اشتراک ایدر. یالکز رأی صاحبی دکلدر. استشاره صورتیله اعتراضاتی درمیان ایدر. تورک دائنلر وکیلی ایسه حکومتدن آلاجقلی اولان تورکلرک وکیلیدر. مجلس‌اداره‌ده دیکر وکیللر قدر یعنی طبق انکلیز، فرانسز، ایتالیان وکیللری کبی حائز صلاحیت ورأی صاحبیدر. اونلردن هیچ بر فرقی یوقدر. وتورک دائنلرک حقوقنی محافظه‌یه مأموردر. بو مأموریت بالخاصه بومقصدله احداث ایدلمشدر.

تورک دائنلرینک حقوقنی مدافعه ایتمکله عموم تورکلرک حقوقنی مدافعه ایتمش اولور. تورک مملکتنده اولدیغی ایچون سائر دائنلردن دها قوتلی اولمق لازم کلیر، وضعیتی قومیسرک وضعیتیله مشابه دکلدر. منافع ملته مضر قرارلره مخالفت ایدر. واعتراض ایده‌بیلیر. بومخالفت ایله اجنبیلرک یاپمق ایسته‌دکلری شیلرک دوحال اوکنی آلیر.

اونک فکرینی آلمادن مجلس اداره بر شیئه قرار ویره‌مز. شمدی صورارم، دیون عمومیه‌ده شمدی‌یه قدر یاپیلان اسرافات وسوء استعمالاته تورک دائنلر وکیلی عالاقمی قالمشدر. یوقسه اشتراکی اتمقدر؟

بو مثاللردن الک صوکنجیسنی سویله‌یه‌یم: دیون عمومیه ادارهٔ مرکزیه‌سی یعنی کوردیککز عظیم سرایک سنوی مصرفی اولارق مجلس اداره آنقره‌یه (۱,۷۱۳,۰۰۰) لیرالق بربودجه کوندرمشدی. تورک دائنلر وکیلی بو بودجه‌یی تصویب ایدرک بونک ایچنده‌کی عظیم سوء استعمالرک اوکنی آله‌جق یرده بالعکس بزی اقرار یولنده اجنبیلرله هم افکار اولمشدر. حکومت ومجلس بو (۱,۷۱۳,۰۰۰) لیرادن (۸۸۰,۰۰۰) لیرالق بر تصرف یاپمشدر.

حکومت ومجلسدن اول وبزی مجلس کرسیسنده بالغیرتمه‌دن اول بوسوء استعمالاتی افکار عمومیه‌نک کوزی اوکنه قویه‌جق ومجلس اداره‌ده بوقراره اشتراک ایتمه‌یه‌جک اولان تورک دائنلر وکیلیدر. شمدی آکلادیکزمی ایچون بن بیوک ملت مجلسی کرسیسنده تورک دائنلر وکیلنده بوسوء استعمالاتی صورمالیدر، دیدم. بوکون بلکه حسب‌الضروره اون یوز غروشلق بر سوء استعماله مساعده کارده اولان برمأمور الک آغیر جزالره چارپیلیور. اونده بیکلرجه لیرالک هدر ایدلمه‌سنه مساعده ایدن برکیمسه تعقیب ایدیلمه‌ملیدر؟ تورک دائنلر وکیللری تورک اولمه‌ده براجنبی اولسه‌یدی، ویاخود هیچ اولماسه‌یدی وضعیت نه بوکونکندن باشقه دورلومی اولوردی؟ بو، دوننه قدر وسته‌لردری بوطاولمقدر. تورک دائنلر وکیلی یالکز تخصیصاتی اولارق آیده بیک بش یوز لیرا آلمغه اکتفا ایتمش واجنبیلرک مطیع برآلتی اولمشدر. »

(تان)ک اندیشه‌سی

فرانسزلر معاهده‌یی تصدیق ایتمزلرسه نه اولاجق؟

« تان » غزته‌سی باش مقاله‌سنده « لوزان معاهده‌نامه‌سی » سرلوحه‌سی ایله آتیده‌کی فقره‌یی یازیور:

ایتالیان حکومتی لوزان معاهده‌نامه‌سی برلمه ... قرار ایله تصدیق ایتدی وکیفیتی مجلس‌عرضه آماده بولونمقده‌در. بو مناسبتله تورکیه‌ده مهم استفادات تأمین ایتدیکی آکلاشیلیور.

نهایت، تورک باش وکیلی اخیراً لوزان معاهده‌سنک بکجهت اوله‌رق غیر معین بر زمانه قدر تطبیق ایدیلمه‌یه‌جکی، یعنی هنوز بومعاهده‌یی تصدیق ایتمه‌ین ملتلرک تأمین ایتدیکی فوائدک رد اولونه‌جغنی سویلمه‌مشدر.

انکلیز وژاپون حکومتلری تصدیق معامله‌سی ایچون ایتالیایه اشتراک ایدنجه معاهده اوچ دولتله تورکیه آره‌سنده مرعی اولاجقدر.

یکی تورکیه‌نک منابع ثروتی خالیه قویدیغی، مناسبات تجاریه‌سی تنظیم واجنبی متخصصلر جلب ایتدیکی وصیراده فرانسه منفرد بروضعیتده قالاجقدر.

اکر فرانسز مجلسلری معاهده‌نک تصدیقنه صلاحیت ویرمکسزین داغیلیرلرسه، جدی صورتده کیمسه بوتصدیقدن استنکاف ایده‌من. شرلده فرانسز منافعی نه‌لره معروض قالاجقدر؟ »

انکلتره‌ده پاطرونلر غره‌وی

پاریس، ٥ (ت.ا) — (لوندره)دن اشعار ایدلدیکنه نظراً بیوک بریتانیانک بالعموم انشاآت بحریه دستکاهلرنده پاطرونلرک عمله‌یه قارشی غره‌وی بازارایرتسی کونی باشلایاجق وبوصورتله ۱۲۰ بیک عمله ایشسز قاله‌جقدر.

مسائل اقتصادیه

عثمانلی بانقه‌سی ائتلافنامه‌سنده‌کی مخاطر

بو مؤسسهٔ مالیه‌دن، شمدیکی پک بسیط ائتلافنامه‌نک یرینه نه‌لر ایسته‌مکه حقمز واردر؟

محرری: مایاسی زاده رؤفی

افق سیاسینک محاط اولدیغی بولوطلر داغیلدی، آرتق دوغریدن دوغری‌یه مملکت ایشلریله مشغول اولنه‌جغی بیلدیرلدی وهیچ شبهه‌سز بو اوزون ایسته‌نک ایلک ماده‌لری آره‌سنده، مملکتک برمدتدر اهمال ایدیلن مسائل اقتصادیه‌سی بولونه‌جقدر.

حل ایجاب ایدن بالجمله مسائل اقتصادیه‌نک باشنده‌ده اونک رکن اساسیسی اولان قره‌دی مسئله‌سی بولونه‌جقدر.

زراع، تجار، ارباب صنایع، والحاصل بو واسع ساحه‌نک هر شعبه‌سنده بو مهم حیاتی مسئله‌نک ناصل حل ایدیله‌جکنه صبرسزلقله انتظار ایدلکده‌در. هرکس چالیشمق ایسته‌یور، هرکس ایش ایسته‌یور، هرکس اعظمی فعالیت دستورینی رهبر اتخاذ ایدییور، فقط سعی، بو معظم ساحه‌نک آنجق بر رکنیدر. سعی، طوپراق، مدفون ثروتلرمز آنجق قره‌دی وسرمایه‌نک وجودیله قیمت واهمیت اکتساب ایده‌بیلیرلر. بناءً علیه فعالیت اقتصادیه‌نک انکشافی دستورمزک رکن اساسیسی : (سرمایه) و (قره‌دی) در.

(سرمایه) و (قره‌دی) دیدیکمز زمان کوزمزک اوکنه مؤسسات مالیه کله‌جکدر. مملکتمزده ایکی مؤسسه بوساحه‌ده حائز اهمیتدر. بری زراعت بانقه‌سی، دیکری عثمانلی بانقه‌سی. زراعت بانقه‌سی الیوم باشنه کتیردیکی کنج، فعال، متخصص ذوات ایله یاواش یاواش عهده‌سنه مودوع وظیفه‌یی ایفا ایده‌جک برشکله کیرمکه باشلایور، دینیله‌بیلیر وبوشرائط داخلنده کندیسندن برچوق شیلر امید ایتمکله آلداتمش اولمایز.

ائتلافنامه جره ایتدیلر

دیکری عثمانلی بانقه‌سی دینلدی. بو مؤسسه وبوتشکیلات مع‌الاسف شمدی‌یه قدر مملکت ایچون هیچ بر صورتله نافع بر عنصر اولامادیغی کبی الیوم انقلاب ایتدیرلمه‌سی موضوع بحث اولان شکل دخی بو تخمینمزی تقویه ایده‌جک ماهیتده دکلدر. صوک تشکیلاتک، محله سوق ایدیلن ائتلافنامه اساساتی، حتی شویله سطحی برنظرله تدقیق ایدیلنجه، بانقه‌نک میلیونلقلة نظرندن هیچ برقیدی حائز اولمادیغی کورولور. ائتلافنامه‌ده‌کی ماده‌لری وجمله‌لری اوقونجه انسان غیراختیاری صوریور: بکا نه اوله‌جق؟ بوسؤالک جوابی بسیطدر.

اکر ائتلافنامه عیناً قبول ایدیلیرسه عثمانلی بانقه‌سنک استقبالده مملکته برخدمت ایفا ایتمه‌سنک امکانی یوقدر. ائتلافنامه‌نک، بانقه مدیرینک تعیینی صره‌سنده مالیه وکالتنک فکری استمزاج ایدیله‌جکدر، ویا بانقه حکومته سکز میلیون لیرا قره‌دی آچاجقدر کبی خصوصات اوقدر فرعی مسائلدرکه بلا ابانه بانقه قاپوسنک اوسته یالکز تورکیه لوحه آساجقدر، دیمک قدر سطحی ونتیجه اعتباریله صفره منجر اولان مقرراتدر.

بانقه‌دن نه‌لر ایسته‌یه‌بیلیرز؟

بو بسیط ملاحظاتی سرد ایتدکدن صوکره یالکز منقد وضعیتده قالمامق و « اوحالده نه‌لر یاپمق لازمدر؟ » سؤاله جواب ویرمش اولمق ایچون شویله‌جه عقلمزه کلنلری سویله‌مک ومسئله‌نک اهمیتی تظاهر ایتدیرمک ایسترز.

شبهه‌سز بوراده علمی و اساسلی برتحلیله کیره‌مه‌یز. فقط هرحالده بومملکتک میلیونلرجه لیراسی مودوعات اولارق بیلانچوسنده کوستریلن بر مؤسسه‌دن طلب ایتمکده پک حقلی اولاجغمز الک طبیعی مطالبه‌مزدن بعضیلرینی یالکز ذکر ایتمکله ایشک پک ابتدائی برشکلده موجوده کتیریلن تعدیلات پروژه‌سیله حل ایدلمش ومملکتک منافعی مؤمن بولونمش اولدیغی قناعتنی تصحیح ایتمک بر وظیفه تلقی ایدیبوروز.

عثمانلی بانقه‌سی بردولت بانقه‌سیمیدر؟ بومسئله حالا حل ایدلمش دکلدر.

بر دولت بانقه‌سنک حائز بولونمه‌سی لازم کلن اوصاف ایله دولته قارشی موجود متقابل حقوق ووظائف قطعیاً تصریح ایدلمه‌مشدر.

ثانیاً، عثمانلی بانقه‌سی بانقنوط اخراج ایدر. شبهه‌سز بو حق، بانقه‌نک محقق بر دولت بانقه‌سی شکلنده اولماسی ضروری قیلماز. فقط بانقنوط اخراجی حقی کندینه انحصار شکلنده ایسته‌ین عثمانلی بانقه‌سی، عجبا بو معظم داخلی استقراض صلاحیت وحقنه مقابل نه یاپاجقدر؟ بالخصوص که بو تداول حق مجبوری بر شکله افراغ ایدلمشدر. بو اولدر بیوک بر لطفدرکه ملت، بوکا مقابل عثمانلی بانقه‌سندن نه ایسته‌مه حقیدر.

فقط بز متواضع اولاجغز. بومجبوری تداول وانحصار حقنه مقابل آنجق مؤسسات مالیه‌سائره‌نک وبالخاصه اعتبار ملی بانقه‌سنک سندات تجاریه جزءدانلرینک (رەسقونط) ایدلمه‌سی مجبوریتنی طلب ایده‌جکز. عثمانلی بانقه‌سنک بو معقول طلبمزه، بیلمه‌م، نه اعتراضی اولاجقدر. ثالثاً، عثمانلی بانقه‌سنک اسقونطو فائضنک تعیینده عامل اولمه‌سی ایستمک لازمدر.

اساساً بوایکی‌مسئله بربرینه بغلیدر. حکومته ویریلن قره‌دی مسئله‌سنه کلنجه: حربدن اول ایکی یریم میلیون آلتون لیرالق حساب جاری‌یه مقابل بوکون اسمری اون ایکی میلیون لیرالق بر حساب جاری آچیلرکه آنجق اولکی وضعیتی ادامه ایتمش اولسون. بناءً علیه حسابات جاریه‌یه مودوع بولونان آلتونلری کاغد پاره ایله اودمین عثمانلی بانقه‌سی کاغد پاره‌نک عینی قیمتی حائز اولدیغنی ادعا ایده‌جک ایسه استقراض داخلی قانصلرینک آلتونله اوده‌نه‌جکی حقنده استثنائی بر وضعیت احداث ایدن وضعاً بوله برفرقک موجودیتنی اقرار ایدن او زمانکی مالیه ناظرلرینک بیاناتی ایله مقابله ایده‌بیلیرز. چونکه رسمیدر. فقط لطیفه برطرف، آرتق بوله برشی کیمسه‌نک عقلنه کلمه‌یه‌جکی ایچون حکومته آچیلاجق آوانسک یالکز سکز میلیون لیرادن عبارت اولماسی بانقه‌نک حسن نیته دلیل تلقی ایده‌مه‌یه‌جکز.

اینک اداری جهتی

اینک برآزده اداری جهتنه کلنجه: مأمورینک شوقدر سنه ظرفنده قسماً تورک اولماسی ماده‌سی بزی بوس بوتون حیرته غرق ایتدی. شوراسی قطعیاً تأمین ایدیلیرزکه عثمانلی بانقه‌سنک حتی بوتون مجلس اداره‌سیله مدیرانی الجمله مأمورینی تورک یاپمق، یالکز بر کچ استحصالات شعبه‌سی اونلره براقمق عثمانلی بانقه‌سی بزم ایچون نه او یالکز مؤسسه اولارق قالیر. بالخاصه بوبابده نه دیمک ایسته‌دیکمزی عثمانلی بانقه‌سیله چالیشمق آرزو ایدن تورک تجاری پک ای بیلیرلر.

بوکون اخراج ایتمش اوزرینه چالیشان مهم مؤسساتمزک قسماعظمی صرف یشیمه‌سک قربانی اولارق موقتلری عناصر سائره‌یه ترک ایتمکه مجبور قالمشلردر.

مأمورین ومستخدمینک تورکلشتیرلمسنه، دیمه که رک دیه‌بیلیرزکه، ائتلافنامه‌نک بوماده‌سی هیچ اولمازسه بوطرزده اولمالی ایدی: « برسنه ظرفنده بالجمله مستخدمین ایکی سنه ظرفنده، الجمله صاحب امضا اولمایان وهلویه دیلان مأمورین اوچ سنه ظرفنده، ایکنجی امضایه صاحب داخل شعبات معاون وشعبه‌لری دورت سنه‌ظرفنده، الجمله داخل شعبات مدیرانی ومشروشعباتی ارکان کاملاً بش سنه ظرفنده تورک اولاجقدر.» فقط استحصالات شعبه‌سی ایچون هیچ بر تحمل یوقدر. بوشعبه برسنه ظرفنده بالجمله مأمور وآمرلری تورک یاپیلاجقدر » دیملیدیر.

بوندن باشقه بانقه هرسنه تجارت مکتبنک عالی قسمندن شهادتنامه آلان بش طلبه‌یی فرانسه، بلجیقا واسویچره‌یه اکمال تحصیله وتحصیلاتی ایکی نهایت اوچ سنه ظرفنده اکمال ایتدکدن صوکره آوروپا ایکی سنه اومملکت بانقه‌لرنده ستاژه‌دا اولارق بولوندرمیقدر، ویدنی علاوه ایدلیبور.

بانقه، داخلده‌ده مرکز عمومیه مأمورلرله براتیق قورسلر آچالی وتجارت مکتبنه‌ده واسع مقیاسده تبرعاتده بولنمالیدر.

ایشته الک بسیط شکلده عثمانلی بانقه‌سندن ایسته‌مکده ذره قدر تردد ایتمکسزی ایجاب ایدن نقاط مهمه...

امید ایدرزکه ائتلافنامه مجلسده مذاکره ایدیلیرکن اهمال اولونان بومهم حیاتی خصوصات نظر اعتباره آلینیر وحق طبیعی اولارق طلب ایدیلیر.

بوسویلدکلرمز، عثمانلی بانقه‌سی ائتلافنامه‌سی حقنده، شویله‌جه ایلک خاطره کلن بعض مسائلدن عبارتدر. بوخصوصده یازیلاجق دها چوق شیلر واردر.

مایاسی زاده رؤفی

دوست کوندرلش اولمه‌ده وقت بولامشدی. قومرال توپلو، یوزینک‌بنه دریسنه اوزامش چوقالش، چکیسی ویاناقلری صیق بر جوجه کبی صارمشدی. هم محنکار، هم یورغون، پارلاق وسوزکون آلا کوزلری، انجه، قیوریق، دوزکون کیجلی برون، اکسز، طوپه، طاتلی صولغون دوداقلریله کوزل بر کنجدی: فقط حرب دهشتنک بو پریشانلغی ایچنده، اوقادن چیرکین، حتی قورقونج کورونیوردی. پولیس متفرقه‌سندن صاوشمش بر ساتقلی‌یه بکزه‌یوردی.

قانه قادار یورودی.

معنی حامت، اختیار بر تیزه‌سی واردی. استانبولده اولوب اوله‌جغی بو ایدی، اولرنده قالابیله‌جکی باشقه هیچ کیمسه‌سی یوقدی. عطفای، نه‌اقربا، نه آرقداش! حربه کیتمه‌دن اول پانسیونده اوطوروبور، بعضی مکتبلرده تعلیم ایدیبوردی. جبهه‌ده اوبرندن لوا الاش، فرقه سرطبیبندن اوچ آیلق آلمشدی. سلطانلی دوام ایدرسه، عسکرلکدن اخراج اولونه‌جقدی.

کرابک آلتندن کچرکن، پردن یه طاتدن کسیلدی، برجوکدی، اوطوریوردی. ریاصدیق، برشیله، اویله کوزنده‌تونو یوردیکه! شویله، یورغانه صیم صیق صاریلارق، آغیر آغیر ایصینان، ال‌بنکی کبی یومشاق یاتاغه وجودی کویش کانیش اوزانوب کریمک، یاتی برصیجاق صودومانی کبی ایلیق ایلیتی بر رخاوت ایچنده، صباران اویقویه کندنی براقق، ایرتسی کون آقشامه قادار، اوچ سنه‌لک حرب یورغونلغنی دیکلندیرمک ایستر کبی طاتلی طاتلی، درین درین، مشیل‌مشیل اویومق!

تشرین ثانی اورته‌لری. هواده شدتلی بریاغموره حاضرلق واردی. قارا بلق بوقوش، یوصونلو دیوارلرندن صو صیزان بر محزن کبی تعلیدی، خفیف، ایصلاق بر روزکار، دیرینک مسامه‌لرندن کچوک وجودینک ایچنی اوشوتیوردی.

صوغوق آلماق ایچین قالقدی، یورودی. سنده‌لین آدیملرله محله‌سنه قادار یورودی. وجودینه یکی برقوت کلشدی، آرتیق، هپ، اختیار تیزه‌سی، قاپی‌یی آچنجه، کوستره‌جکی دهشتلی سونجی دوشونیوردی.

یکیدن قوشمق ایسته‌دی، فقط یولک کنارینه کیزلنمش کبی کورونن برقارالتی کوزلرینه ایلیشدی، باشنی اوزانه‌رق دقت ایتدی:

بو، اوزون پله‌رینلی، اوزون بویلو، قارا کلقده یوزینک چیزکیلری کورونمه‌ین، دیم دیک بر انساندی وخفیف روزکارله صاللانان پله‌رینی ایچنده حرکتسز دوروبوردی. نهادک یاقلاشدیغنی کورنجه، کولکه‌نک پله‌رین آلتنده‌کی الی قیبلدادی. پالطونک آرقه جبنه کیدرکی اولدی.

نهاد دوردی، برقرارسزلق آنی کچیردی، صوکرا: « آدام سنده، خیرسزیله اولسه‌نه‌سی آله‌جق!» دییه‌رک، متین آدیملرله ایلریله‌دی. قارالتی‌ده سندیکی یردن چیقدی، نهادک اوسته دوغرو قوتلی آدیملرله یورودی، قارشیلاشدیلر.

کولکه صوردی:

— نره‌یه آغابک؟

قارشیسنده‌کنک بر پولیس اولدیغنی آکلامایان نهاد کلدی:

— اوه‌، سکا نه؟

صاپماله مأمورینک قالپاقلی طانیدقدن صوکرا عصبیتله علاوه ایتدی:

— کوروبورسکز که‌بر عسکرم، اسیرم‌ده اشیام وار، بوراسی نه‌محله‌م... چاناق قلعه‌دن کلیورم، غازی‌یم، اوه کیدیورم.

پولیس، شبهه‌یله بوبون کوزلرینی کنجدن آیرمایه‌رق، « نه‌اولورسه‌ک اول! » دیمک ایسترکبی اوموزلرینی سیلکدی، باشنی صاللایه‌رق آلسزین دودوک اوتدوردی.

کوشه‌باشنده بکجینک صوپاسی چینلادی. آغیر بر کولکه، هرآدیمده خفیف صاللانه‌رق یاقلاشدی. پولیس مأموری، بکجی‌یه نهادی کوستره‌رک طانیوب طانیمادیغنی صوروبوردی.

چکیسی، بروننک یاریسی، قولاقلری، قوجوغنک کیمش یاقه‌سنه صاقلانمش بکجی، کوزلرینک قارا کلق چوقورنده قیبلدایان ابجرلیدک کوز بیکلرینی صاقه، سوله جووردی، خاطرلادی:

— آها،.. دوز پاشام هله.... سن خدیجه خانم کیلک اخراجلی افندی‌دکلمیسه‌ک؟

نهاد، صوغوقدن زیاده سینیردن تیتره‌یه‌رک جواب ویردی:

— اویله یا.

— یوفاحت نره‌یه کیدیورک؟

— جانم، حسین آغا، بنی طانیدک، ارلق؟ فضله‌سوروورسک؟ واپوردن چیقدق، حربدن کلیور، اوه کیدیورم.

— آکلادوخ یا... هانی... دیمم شوخو: نره‌یه کیدیوک؟

— اوه دیدکیا، تیزه‌مک اوینه!

بکجینک قوجوق یاقه‌سیله تورتولو آغزندن قاریشیق، بوغوق سسلر، برر خیریلتی‌یه بکزه‌ین هجالر دوکولدی: بر شیلر سویله‌یوردی فقط نهاد بر شی آکلامایوردی:

— نه‌دیورسک حسین آغا، آکلامیورم. بنی حالا طانیامادکمی؟ آغزیکی شو قاپوطدن آییرده اویله سویله!

حسین آغانک بیوک باشی، آغیر بر طاش کبی، یاواش یاواش قیبلدادی، قوجوغک یاقه‌سندن چیقدی:

— تیزه‌ن کیلک اوینده، شمدی‌نک باشقه آداملر وار، بیلیبورکمی؟

— باشقه آداملر کیم؟

— باشقه آداملر ... او کرایه کتدی. اوساحابی بکله‌یه‌جک ده‌غول آ... خدیجه خانم اولنجه اوی کرایه ویردی.

بو آنی خبر آتنک اورته‌سنه اینن بر طوپوز کبی نهادی یاریم آدم کری‌یه صاللادی. اونک بو شاشقینلغنی کورن بکجی، قیدسزلقله ایضاحات ویریوردی:

— خاطرک یوقیکه... بر بوجوخ آی اولدی اوله‌لی... جنازه‌سی قالدیرمغه پارا بولمه‌دی‌ده، امامله قصاب حاجی ابراهیم افندی مضبطه یاپدیلر، اشیاسنی صاتدیلر، اویله قالدیردیلر.

ایکی اوچ دقیقه‌دن فضله، نهاد سسسز، حسسز، حرکتسز دوردی، نه بر کلمه سویله‌یبیلیور، نه برآدیم آتیبیلیور، چکسنک واراده‌سنک کیلدیکنی حس ایدیبوردی.

پولیس مأموری، آغیر آغیر، برآز اول سیندیکی کوشه‌یه چکیلدی، بکجی، بره اویله قاریشیق، بوغوق سسلر، برر خیریلتی‌یه بکزه‌ین هجالرله آکلاشیلماز جمله‌لر سویله‌دی، بلکه تسلی؛ بلکه استهزا، بلکه بر شی توصیه ایتدی، نهادک هیچ قیبلدامادیغی، آلدیرمادیغنی کورنجه اوکا سرتنی چویردی، یورودی. صوپاسنک اوغولتوسی! محله‌نک صاغیر قالدیرملرنده اوزادی. (مابعدی وار)

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları